

2. Калюга, Л. Творы : раман, аповесці, апавяданні, лісты / Л. Калюг ; уклад., прадм. Я. Лецкі. – Мінск : Маст. літ., 1992. – 607 с.
3. Мароз, В. Коласаў загаловак / В. Мароз // Купалава і Коласава слова : зб. арт. – Мінск, 1981. – С. 88–93.
4. Янкоўскі, Ф. Беларуская фразеалогія. Фразеалагізмы, іх значэнне, ужыванне [Электронны рэсурс] / Ф. Янкоўскі. – Рэжым доступу: <http://mowaznaustwa.ru/2011/10/14/f-yankoyski-belaruskaya-frazealogiya-frazealogizmy-ix-znachenne-uzhyvanne-6/>. – Дата доступу: 17.03.2019.
5. Фразеалагічны слоўнік : для сярэдняй школы / Н. В. Гаўрош і [інш.] ; пад рэд. Ф. М. Янкоўскага. – Мінск : Нар. асвета, 1973. – 352 с.

Мянушкі зорак беларускай, рускай і замежнай эстрады ў маўленні моладзі

У. У. Кабушка
БДПУ (Мінск)

Навук. кіраўн. – Н. П. Лобань, канд. філалаг. навук, дац.

Анатацыя. У артыкуле разглядаюцца мянушкі зорак беларускай, рускай і замежнай эстрады. Даецца хара старыстыка неафіцыйных найменняў паводле структуры, а таксама раскрываецца паходжанне гэтых мянушак.

Ключавыя словы: мянушка; мянушкі-заамарфізмы; структура мянушак; простыя, складаныя і гаспаўныя мянушкі.

Публічным персонам, людзям, якія заўсёды на відавоку, а іх імёны на слыху, не пазбегнуць увагі публікі. Асабліва спевакам і музыкам, акцёрам, палітыкам, блогерам. Іх (і нават іх дзяцей) заўсёды будуць і абмяркоўваць, і... асуджаць. А значыць будуць існаваць і мянушкі, пры дапамозе якіх часцей за ўсё адлюстроўваюцца рэальныя якасці іх носьбітаў і народнае меркаванне пра іх. Знакамітасці нярэдка выклікаюць у сваіх прыхільнікаў уражанне самаўпэўненых і эгаістычных асоб. Аднак мала каму вядома, што падобныя паводзіны з'яўляюцца толькі адваротнай рэакцыяй на ўсе крыўды, якія ім давялося перажыць яшчэ з самага ранняга дзяцінства. Звычайныя школьныя мянушкі, якія на першы погляд дзівяць сваёй бязвіннасцю, могуць надоўга параніць душу чалавека. Мы прывыклі ўспрымаць зорак шоу-бізнесу як людзей, якім не ўласцівыя праблемы людскай марнасці, што і з'яўляецца велізарнай памылкай. Перад тым, як стаць вядомымі,

кожны з іх праходзіў свае жыццёвыя выпрабаванні, часам лёгкія, а часам жорсткія і несправядлівыя. У дадзеным артыкуле паспрабуем прасачыць, з якімі мянушкамі зоркам шоу-бізнесу даводзілася мірыцца ў школьныя гады, а таксама, якія існуюць і да гэтага часу.

Матэрыялам для даследавання паслужылі мянушкі, якія функцыянуюць у маўленні маладых людзей – студэнтаў, школьнікаў. Фактычны матэрыял сабраны шляхам апытвання студэнтаў розных факультэтаў Беларускага дзяржаўнага педагагічнага ўніверсітэта імя Максіма Танка, пераважна студэнтаў 1–4 курсаў філалагічнага і фізіка-матэматычнага факультэтаў. Крыніцай матэрыялу паслужылі таксама сучасныя музычныя інтэрнэт-сайты для моладзі.

Так, складана паверыць у тое, што бяспрэчная прыгажуня, тэлеведучая Маша Маліноўская ў дзіцячыя гады нават не ўваходзіла ў лік прыгожых дзяўчынак. Цікава, што галоўным рычагом дасягнення сваіх мэтаў яна лічыць крыўду на сваіх таварышаў, што ўвесь час рухала яе наперад. Мянушка *Мухамор*, што існавала ў школьныя гады, так і засталася з ёй. Магчыма, не ўсім вядома, што сапраўднае імя папулярнага поп-спевака Дзімы Білана – Віктар Белая. Ніхто так дакладна і не ведае прычын змены ўсяго толькі адной літары ў прозвішчы артыста, аднак гісторыя з яго дзяцінства дае магчымасць выказаць здагадку. Яшчэ падчас школьных гадоў аднакласнікі маленькага Віктара пастаянна прымудлялі разнастайныя мянушкі, якія былі б сугучныя з яго прозвішчам. Як успамінае сам артыст, больш за ўсё яму не падабалася мянушка *Белка*. Пасля спробаў “праскланяць” прозвішча, таварышы Білана перайшлі на новы ўзровень, прысудзіўшы Дзіму мянушку *Півец*. У наш час у папулярнага расійскага спевака і анімат мянушак, сярод іх *Білі*, *ДзіБі*, *Дзібілан* і інш., якія нясуць не зусім пазітыўную сэнсавую нагрузку. У дзяцінстве ўкраінская выканаўца Ані Лорак нічым не адрознівалася ад сваіх аднагодкаў, таму абмінуць лёс атрымання мянушак ёй таксама не ўдалося. Як успамінае сама спявачка, яна мела досыць рэдкае імя для сваёй краіны – Караліна. Праз гэта ўсё дзяцінства яе сяброўкі міла называлі *Кролікам*. Таксама гэтай мянушцы дапамаглі з’явіцца пярэднія зубы Ані Лорак. Мянушка захавалася і па сённяшні дзень. Такі вядомы спявак, як Філіп Кіркораў, не можа заставацца па-за ўвагай. Сёння моладзь дзеля хуткасці вымаўлення яго імя і прозвішча называе выканаўцу *Філя*, *Кіра*. У дзяцінстве Філіп таксама меў мянушку. Галоўнай прычынай было яго моцнае адрозненне па колеру скуры, а таксама кучаравыя валасы. Менавіта дзякуючы знешнасці, ён і атрымаў такую мянушку, як *Эфіоп*. У акцёра і тэлеведучага Марата Башарава з лёгкай рукі калег з’явілася наступная мянушка – *Чулпан*. Па словах самога Башарава, уся справа ў яго татарскай нацыянальнасці. З яго роднай мовы *чулпан* даслоўна перакладаецца як *зорка*. Як аказалася, мянушка ў акцёра пазітыўная, проста на рускай мове гучыць даволі спецыфічна.

Сярод мянушак зорак дастатковая колькасць так званых мянушак-заамарфізмаў, якія паходзяць ад назваў дзікіх звяроў і грызуноў: *Кролік* – Ані Лорак, Анжаліна Джалі (за вялікія пярэднія зубы); *Тхарок* – Том Хардзі (сугучна з прозвішчам); *Жабяня* – Джулія Робертс (за вялікі рот); свойскіх жывёл: *Брытанскі Кот* – Дэнніэл Крэйг (за паводзіны і месца пражывання); насякомых і павуковых: *Чарвяк* – Він Дызель (лысы); птушак: *Бусел* – Ніколь Кідман (высокі рост у дзяцінстве); *Вялікая Птушка* – Аксана Фёдарова (за высокі рост і сутулаватасць) і інш.

Паводле структуры мянушкі знакамітасцяў можна падзяліць на простыя, складаныя і састаўныя. Простыя мянушкі – гэта аднаслоўныя адзінкі, якія маюць адзін карань: *Агатус* (*кактус*) – Агата Муцэніэце (сугучна з імем), *Вежа* (руск. *Башня*) – Ума Турман (высокі рост), *Скелеціна* – Кэмеран Дзіаз (вельмі худая і высокая), *Бураціна* – Крысціна Арбакайтэ (доўгі нос), *Гітара* – Джэніфер Лопес (добрая прыгожая фігура), *Квазімода* – Сільвестр Сталонэ (па форме твару; ад імя літаратурнага героя рамана В. Гюго “Сабор Парыжскай Божай Маці” Квазімода – гарбатага званара Сабора), *Хлестаус* – Аляксей Хлестоў (ад прозвішча) і інш. Складаныя мянушкі маюць дзве (найчасцей) і больш каранёвыя марфемы, якія ўтвараюць адно слова: *Петфіл* – Пётр Ялфімаў (скрачэнне ад імя і прозвішча), *Вашчэтчык* (руск. *Ващетчик*) – Юрый Вашчук (сугучна з прозвішчам, а таксама моладзь лічыць яго добрым спеваком); *Чунгі-Манга* – Ірына Шэйк (вялікія вусны) і інш. Састаўныя мянушкі складаюцца з дзвух і больш слоў: *Астанкінская Вежа* – Рэната Літвінава (высокі рост), *Малахітавая Шкатулка* – Андрэй Малахаў (ад прозвішча, і таму што ён з’яўляецца вядучым перадач, дзе людзі раскрываюць свае сакрэты), *Рабаціністы Маўглі* – Алег Газманаў (мае на твары яркае рабаціннае, любіў у дзяцінстве ўсюды лазіць) і інш. Асабліва выразныя мянушкі, якія характарызуюць фізічныя якасці асобы (паводле росту, целаскладу, колеру скуры і г.д., паводле менавіта тых прыкмет, якія ствараюць агульнае ўражанне пра асобу і найчасцей падвяргаюцца крытыцы): *Лысы* – Дзмітрый Нагіеў (няма валасоў на галаве), *Клыкастая* – Селін Дзіён (вялікія зубы), *Жабяня* – Джулія Робертс (вялікі рот), *Кролік* – Ані Лорак, Анжаліна Джалі (вялікія пярэднія зубы) і інш. Частотнасцю ўжывання вылучаюцца і мянушкі, утвораныя ад прозвішчаў і імёнаў (у тым ліку на метафарычнай аснове): *Фядора* – Аксана Фёдарова, *Прылук* – Павел Прылучны, *Бусел* – Іван Буслай, *Муцэнімаца* – Агата Муцэніэце, *Кіра* – Філіп Кіркораў, *Нага* – Дзмітрый Нагіеў, *Грыб* – Ларыса Грыбалёва, *Лівер* – Ліў Тайлер і інш.

Мянушкі з’яўляюцца адметнай асаблівасцю маўлення сучаснай моладзі, асабліва школьнікаў і студэнтаў. Як і многія іншыя сацыяльныя з’явы, мянушкі, верагодна, з’яўляюцца не толькі формай салідарнасці, а і крыніцай іншых формаў актыўнасці – могуць быць сродкам праяўлення як сімпатыі, так і антыпатыі, сродкам

пацяшання, жарту і знявагі. Але, напэўна, і такі сродак выступае праявай прызнання, бо тыя, каму адмоўлена ў мянушцы, магчыма, не прызнаныя зусім.

Літаратура

1. Бірыла, М. В. Беларуская антрапанімія: структура ўласных мужчынскіх імён / М. В. Бірыла. – Мінск : Навука і тэхніка, 1982. – 320 с.
2. Обидные детские клички звезд: как дразнили зарубежных знаменитостей [Электронный ресурс] // Узнай всё. – Режим доступа: <https://uznayvse.ru/interesting-facts/obidnye-detskie-klichki-zvezd-kak-draznili-zarubezhnyh-znamenitostey.html/>. – Дата доступа: 18.03.2019.
3. Прозвища голливудских знаменитостей [Электронный ресурс] // Pikabu. – Режим доступа: https://pikabu.ru/story/prozvissha_gollivudskikh_znamenitostey_4140197/. – Дата доступа: 20.03.2019.
4. Самые нелепые прозвища знаменитостей [Электронный ресурс] // Peopletalk. – Режим доступа: <https://peopletalk.ru/article/samyie-zabavnyie-prozvischa-znamenitostey/>. – Дата доступа: 18.03.2019.
5. Шур, В. В. Беларускія ўласныя імёны: беларуская антрапаніміка і тапаніміка : дапам. для наст. / В. В. Шур. – Мінск : Маст. літ., 1998. – 239 с.

Назвы тканін у сучаснай беларускай мове: да праблемы паходжання

Ю. А. Казак
БДПУ (Мінск)

*Навук. кіраўн. – М. С. Ржавуцкая, канд. філал. навук, дац.,
Н. П. Лобань, канд. філал. навук, дац.*

Анотацыя. У артыкуле разглядаецца тэматычная група “назвы тканін” як частка тэкстыльнай наменклатуры. Паказваецца высокі ўзровень сістэмнасці дадзенай групы. Даследуецца этымалогія выбраных адзінак.

Ключавыя словы: тэматычная група; лексіка-семантычная група; тэкстыльная наменклатура; назвы тканін; этымалогія.

Назвы тканін у сучаснай беларускай мове, з’яўляючыся неад’емнай часткай тэкстыльнай наменклатуры, складаюць колькасна значную тэматычную групу. Разнастайнасць і багацце гэтай групы абумоўлена спрадвечна цеснымі эканамічнымі